

Datum:	2020-08-20
Plats:	Teams
Deltagare:	Nils Andersson, Sågverken Mellansverige Torbjörn Andersson, Södra Lars Johansson (ordf), StoraEnso Jens Eriksson, Biometria Jacob Edlund, Biometria Göran Sundberg, Stenvalls Trä AB Magnus Engberg, Biometria Pär Emanuelsson, Moelven Pierre Qvist, Vida Henrik Sjölander, SCA Monika Strömgren, Biometria Lars Björklund, Biometria
Ej närvarande:	Peter Gunnarsson, Sveaskog Magnus Sjödin, SCA Håkan Gard, Bergkvist Siljan Peter Holmström, Martinsons Peter Åström, Sveaskog Marika Sjögren, Holmen skog

§ 1 Mötesformalia

Ordförande Lars Johansson öppnade mötet genom att hälsa alla välkomna. Jacob Edlund utsågs till sekreterare och Henrik Sjölander som justeringsperson.

§ 2 Utfasning av toppformtalsmatris - status

Utfasning av toppformtalsmatris för förstaledsaffärer ska vara genomförd innan 1 augusti 2022.

Test för typgodkännande av fubmätning/fastvolymmätning har genomförts avseende gran, i Borgstena på en RemaSawco 3D logscanner . Resultaten för både påbarksmätning och automatisk underbarksmätning var väl inom gräns för godkännande. Det är kvar några detaljer att testas avseende funktionalitet, men troligen kommer typgodkännandet vara klart inom två veckor. Efter det kan det testade styrsystemet lanseras på RemaSawcos samtliga 3D-mätningar. Enligt RemaSawco kan därmed utrullningen ske med snabbare takt.

Testresultat på 9000-mätramarna i Anneberg och Mörlunda är inte helt tillfredställande. Fortsatt utvecklingsarbete återstår innan mätramstypen kan godkännas på bred front.

De mätramar som redan har en osäker m3to-mätning med hög spridning (standardavvikelse) får även svårt att klara kraven för m3fub. Mätplatser med osäker m3to-mätning har identifierats av Biometria och arbete pågår att förbättra mätnoggrannheten på dessa platser.

Microtecs anläggningar har fått offerter avseende nyfub och Biometria har försett Microtec med kontrollmätt topp-rot data som hjälp för att de ska kunna utveckla funktionaliteten. Microtec har ännu inte presenterat några resultat eller anmält att de är redo för tester.

Som meddelades under föregående möte utförs kontrollmätningen enligt de nya principerna för topprotmätning av sågtimmer sedan juni och kontrollmätning av m3fub görs åtminstone på en andel av kontrollstockarna på samtliga större sågverk med omfattande affärer i m3fub. Detta innebär att fortsatta analyser av noggrannhet kommer att baseras på nyfub som referensmätning. I september ska även IT-stöd vara anpassat för flexibel kontrollmätning, vilket kommer att underlätta uppföljningen.

Det finns ett stort intresse av att kunna jämföra volymer av nyfub och matrisfub inför en övergång till nyfub. Den kontrollmätning som införs vid sågverk som använder toppformtalsmatris kommer att ge ett ungefärligt svar om volymändring. För ett säkrare svar behöver antalet kontrollstockar som mäts med fastvolym öka ytterligare. Om mätramen har blivit uppgraderad kan mätningar av fastvolym via mätram och via toppformtalsmatris göras samtidigt och då kan volymerna mellan de två metoderna jämföras direkt på ett stort antal stockar, med ett säkrare resultat. Detta stöd erbjuds åtminstone från RemaSawco. När jämförelsen är klar, kan fastvolym via mätram börja användas som ersättningsgrundande volym. Biometria erbjuder att för enskilda sågverk beräkna hur volymerna ändras, exempelvis genom utökad kontrollmätning.

Kommittén uppdrog till Jacob att försäkra sig om att även andra mätramsleverantörer kan tillhandahålla funktion för jämförelse av volym. Inför nästa möte önskade man även att Biometria utförde volymjämförelser på platser där resultat finns tillgängligt, såsom för Mönsterås och Borgstena.

§ 3 Sågtimmerkollektiv

MS och Skogforsk har utrett frågan om kollektivmätning. Resultaten har visat att kollektiv generellt inte bidrar till förbättrad volymmätning. Vid föregående möte föredrogs slutsatserna från MS utredning om sågtimmerkollektiv och ledamöterna hade uppmanats att fundera vidare på frågeställningarna hos sina respektive organisationer.

Sågtimmerkollektiv förenklar i många fall logistik och mätning. Den ger möjlighet till att bestämma pris utifrån egenskaper hos stickprovstravarna. Detta tillämpas bäst i affärer mellan större aktörer, men inte i affärer med mindre leverantörer.

Ett problem som lyftes vid förra mötet var att många kollektiv hade för få stickprovstravar för att ge ett tillförlitligt omräkningstal. MS informerade om att arbete nu pågår inom Biometria med att öka antalet där det behövdes. MS föreslog även följande förändringar när det gäller användning av sågtimmerkollektiv framöver:

- Att volymkorrigerande kollektiv inte ska användas i affär med små leverantörer
- Bruttovolymkorrigerering enligt F-princip kan tas bort
- Medelpris ska kunna sättas på stickprovstravars bruttovolym (behov av att bedöma vrakvolym/nettovolym försvinner).
- R-kollektiv kan vara kvar oförändrade om de baseras på tillräckligt antal stickprovstravar.

Kommittén var positiv till att Biometria ser över formerna för sågtimmerkollektiv så att de bidrar till en mer relevant och rationell mätning och uppdrog till Biometria att gå vidare i det arbetet.

§ 4 PrimaSekunda-klassning av sågtimmertravar

På RMRs möte i april föredrog Torbjörn Näslund, Biometria, ett uppslag om prima-sekunda klassning av sågtimmertravar. Detta förslag diskuterades under föregående sågtimmerkommittémöte. Ledamöterna uppmanades att diskutera frågan inom sina organisationer för diskussion på detta möte, där beslut om förslaget skulle tas.

Ledamöterna var överlag positiva till förslaget. Följande synpunkter diskuterades:

- Parametrarna som grund för klassning i förslaget var bra, men det behöver arbetas vidare med nivåer för gränser. I jämförelse med

massaved är önskemål på råvaran mer heterogen och krav och önskemål skiljer därmed mer mellan köpare.

- Klassningen ska gå att hantera via fjärrmätning.
- Det är viktigt att man fortsatt har möjlighet att följa upp de olika parametrar som ligger till grund för klassningen. Det är bra att flera orsaker till nedklassning ska kunna ges (vilket borde vara möjligt i VIOL 3). Det behöver dock inte vara en motsättning mellan enklare klassning och uppföljning av parametrar i värdekedjan.
- Den nya klassningen får inte bli ett hinder för att behålla mer information om travarna som går att få fram idag eller vid ny teknikutveckling, t ex diameterfördelning eller andra stockegenskaper från automatisk travmätning eller skördarmätning.
- Klassningen kan vara bra i vissa typer av affärer och för vissa sortiment.

Kommittén ställer sig positiv till att Biometria gå vidare med att förfina förslaget.

§ 5 Färskhet och blånad

Ledamöterna uppmanades vid förra mötet att tänka genom frågan om lagringstidsrelaterade skador (färskhet och blånad) inom sina respektive organisationer.

Det finns en samstämmighet i att färskhet och blånad är viktiga kvalitetsparametrar. Den information om avverkningstidpunkt som finns borde kunna användas och varna för när virket har lagrats för länge, vilket kan påverka färskhet och blånad. Detta skulle då kunna minska behovet av att behöva förstärka bemanningen under känsliga perioder.

Det finns många och kostsamma problem kopplade till för lång lagringstid:

- Torrt virke ger problem vid torkning, svårt med torkprogram
- Torrt virke ger ändsprickor, vilket leder till att mycket måste kapas bort.
- Torrt virke är trögt att såga, vilket leder till produktionsrelaterade problem i såglinje
- Om virket legat länge ökar under vissa förhållanden ökar risken för blånad, och därmed nedklassning och värdeminskning,

Vissa av företagen har egna uppföljningssystem för lagringstid med vilka de kan göra uppföljningar och kontrollera ledtider. Flera företag använder extra insatt Biometria-personal vid perioder med hög risk. System där det varnas att inkommande lass legat länge (Pierres förslag) och där samtidigt truckförare och mätare samarbetar fungerar bra.

Massavedskommittén genom bl a Lars B. har i uppdrag att utreda frågan och kommer i detta arbete ta hänsyn till önskemål från sågtimmerkommittén.

Det finns systemstöd i VIOL för att följa upp färskhet men det fungera inte i de fall virkesorderna löper under alltför lång tid. Vare sig man använder första avverkningsdag eller senaste avverkningsdag blir tidsspännet för stort för att det ska vara användbart. Biometria har därför uppmanat branschen att göra nya virkesordrar är avverkningen av någon anledning avbrutits.

Frågan utreds vidare i massavedskommittén och sågtimmerkommittén hålls informerad.

§ 6 Framtidens virkesmätning

Framtidens virkesmätning är ett samarbetsprojekt mellan Biometria, SkogForsk och SLU med syfte att satsa på forskning och utveckling av virkesmätning. Ett inledande seminarium visade bland annat på behovet att definiera och bestämma kvaliteten hos sågtimmer samt undersöka vilka egenskaper samt kvalitetsparametrar som är relevanta för kvalitetssättning av sågtimmer.

Maria Nordström på Skogforsk har lämnat underlag på en förstudie med syfte att ”undersöka nu aktuella behov att definiera och bestämma kvaliteten hos sågtimmer samt undersöka vilka kvalitetsparametrar som är relevanta för kvalitetssättning” (se bilaga). I förstudien ska relevanta aktörer på den svenska marknaden för sågtimmer intervjuas. Förstudien är budgeterad till 410 kkr och kan finansieras av Biometria. Den planeras att genomföras under sex månader med start så snart klartecken kan ges.. Sågtimmerkommitté föreslår att Per Emanuelsson, Lars Johansson, Pierre Qvist och Henrik Sjölander kan bistå projektet om när så efterfrågas. Representant(er) från Biometria utses internt.

Sågtimmerkommittén anser att förstudien är meningsfull och tillstyrker plan av finansiering.

Det poängterades att det är viktigt att projektets referensgrupp ska vara med vid uppstart och under förstudiens gång för att bli kunna ge återkoppling på upplägg, intervjufrågor, förslag på personer att intervjua och informera om tidigare utredningar etc.

§ 7 Semiautomatisk klassning

Jed redogjorde för status för applikationen semiautomatisk klassning. Applikationen kan nyttjas på tall på mätplatser med röntgen-mätarm. Utvärderingar visar på en jämnare mätning och mindre belastning för mätpersonal efter att semiautomatiska klassningen genomförts.

I nuläget körs semiautomatisk klassning skarpt vid tre sågverk med mätarmar från Microtec (Bollsta, Fiskarheden och Ala). RemaSawco har gjort godkända tester och kommer få sin första installation i drift inom kort (Sikfors). Flera mätplatser har beställt eller visat stort intresse för att skaffa funktion för semiautomatisk klassning (Iggesund, Nyby, Hilmer, Seskarö och Munksund). Röntgenmätutrustningar köps av allt fler mätplatser, vilket medger effektivisering i mätningen, bland annat genom semiautomatisk klassning på ytterligare platser.

§ 8 Avslutning

Nästa möte bestämdes till 28/10, kl 13-16, som ett digitalt möte. Efter slutrapport av förstudien från Skogforsk om framtidens sågtimmerklassning (februari) planeras fysiskt möte.

Vid protokollet:
Jacob Edlund

Justerat:
Henrik Sjölander   *Lars Johansson (ordf.)*